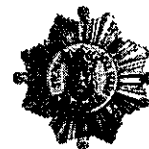

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr.198
Tel.: (+373) 22-25-72-94

Nr.06/2 - 3955 din 08.07, 2022

La nr.03/5605 din 24 iunie 2022

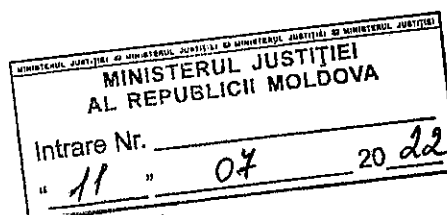
Ministerul Justiției

Prin prezenta, Vă remitem atașat raportul de expertiză anticorupție la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul familiei, Codul penal, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul de executare, Legea nr.45/2007, Codul contravențional) (număr unic 205/MJ/2022).

Anexă: Raportul de expertiză anticorupție – 3 (trei) file.

Director

Iulian RUSU

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO22/8077 din 07.07.2022

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (Codul familiei, Codul penal, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul de executare, Legea nr.45/2007, Codul contravențional)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al proiectului de act normativ este Guvernul RM, iar autor nemijlocit este Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art. 6-12 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional *"etapele asigurării transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:*

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;*
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;*
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;*
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;*
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."*

În contextul normei de la art.9 al Legii nr.239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, potrivit căreia: *"După inițierea procesului de elaborare a deciziei, autoritatea publică va plasa, în termen de cel mult 15 zile lucrătoare, anunțul respectiv pe pagina web oficială [...]"*,

menționăm că autorul proiectului a asigurat informarea publicului referitor la inițierea elaborării prezentului proiect de hotărâre. În acest sens, autorul a publicat un anunț pe pagina web oficială a ministerului, la 26 noiembrie 2020.

Totodată, proiectul supus expertizei anticorupție a fost plasat pentru consultare publică pe pagina web oficială a ministerului, la 18 martie 2022. Prin urmare, în procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale prevăzute la art.11 alin.(2¹) și art.12 alin.(2) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

I.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

În nota informativă autorul a menționat că proiectul are drept scop fortificarea drepturilor materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor de violență în familie și a infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a acestora prin adaptarea cadrului normativ intern la standardele și practicile internaționale.

Analizând normele elaborate s-a constatat că prin proiect se propune modificarea mai multor acte normative în contextul implementării mecanismelor și practicii internaționale în sistemul justiției penale.

I.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Prevederile proiectului promovează interesele tuturor persoanelor în ceea ce privește protejarea identității, vieții intime, relațiilor personale, inclusiv a libertății sexuale.

De asemenea, proiectul promovează interesele statului, cu referire la respectarea și ocrotirea vieții intime, familiale și private a tuturor persoanelor de pe teritoriul Republicii Moldova. Prin urmare, promovarea intereselor menționate supra nu este în detrimentul interesului public.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, proiectele de acte normative sunt însoțite de „*nota informativă care cuprinde:*

- a) denumirea sau numele autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului actului normativ;*
- b) condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ și finalitățile urmărite;*
- c) descrierea gradului de compatibilitate, pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene;*
- d) principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi;*
- f) modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare”.*

În nota informativă sunt specificate: denumirea autorului, condițiile care au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări, principalele prevederi ale proiectului, fundamentarea economico-financiară, modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare și respectarea transparenței decizionale.

Astfel, considerăm că nota informativă, în mare parte, conține o justificare suficientă a necesității promovării proiectului de act normativ.

În acest context, menționăm excluderea din alin.(3) al art.171 din Codul penal a agravantei „soldat cu alte urmări grave”. La acest aspect, autorul consemnează Decizia Curții Constituționale nr.67/2020, în care a declarat inadmisibilă sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 171 din Codul penal (*alte urmări grave ale infracțiunii de viol*).

Conform aprecierii Curții: -) „[...] potrivit Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr.17 din 7 noiembrie 2005, prin urmări grave în sensul prevederilor articolului 171 alin. (3) lit. f) din Codul penal se au în vedere sinuciderea, pierderea capacității de naștere normală (fără cezariană), graviditatea extrauterină, pierderea capacității de a duce o viață sexuală normală, precum și apariția gravidității în cazul contraindicațiilor medicale pentru naștere sau întreruperea sarcinii etc. (punctul 17)” (§ 31);

-) „[...] deși Codul penal nu definește textul de urmare gravă în contextul violului, Curtea reține că există repere jurisprudențiale și acte ale Curții Supreme de Justiție, care ajută destinatarul legii să prevadă sensul textului contestat. Imprevizibilitatea textului contestat nu poate fi invocată, deoarece calificarea urmărilor prejudiciabile ale infracțiunii de viol ca fiind „urmări grave” se va efectua de instanța de judecată în funcție de condițiile concrete ale cazului dedus judecătii” (§ 33);

Anumite aprecieri ale Curții din conținutul Deciziei nr.67/2020 sunt specificate în nota informativă, însă chiar și așa, invocând observația statistică a inaplicabilității agravantei „alte urmări grave”, din motive neclare, autorul a considerat de cuviință excluderea acesteia din art.171 alin.(3) din Codul penal.

În contextul celor expuse supra, suntem de părere că observația statistică a inaplicabilității agravantei „alte urmări grave” la art.171 din Codul penal este insuficientă, nejustificată și nu permite înțelegerea corectă a necesității excluderii acesteia din norma penală respectivă.

Mai mult ca atât, potrivit Raportului de compatibilitate a normelor penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu, realizat de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”: „Agravantele la norma referitoare la viol urmează a fi în mare parte menținute în redacția actuală, cu excepția normei de la alin.(2), lit.a), art.171 CP. Pentru această agravantă se propune o altă redacție care s-ar rezuma la următoarea formulare: „...săvârșită de către o persoană care anterior a săvârșit o faptă prevăzută la art.171-175¹ în Codul penal”.

De asemenea, norma art.171 CP urmează a fi completată și cu alte agravante, necesitatea cărora este dictată de circumstanțe în care se comit sau care însoțesc multe cazuri de viol, fapt confirmat de practica judiciară națională sau a altor țări”.

Prin urmare, considerăm necesară păstrarea componentei agravante a infracțiunii de viol „soldat cu alte urmări grave”, prin completarea noii redacții a art.171 alin.(3) din Codul penal în acest sens.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.30 lit.e) al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă trebuie să conțină „e) fundamentarea economico-financiară”.

Implementarea în practică a normelor proiectului nu necesită alocarea mijloacelor financiare suplimentare din bugetul de stat, fapt confirmat și de către autor în nota informativă.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.54 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative „*textul proiectului actului normativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]*

a) se expune într-un limbaj simplu, clar și concis [...]

c) terminologia utilizată este constantă, uniformă și corespunde celei utilizate în alte acte normative, în legislația Uniunii Europene și în alte instrumente internaționale la care Republica Moldova este parte, cu respectarea prevederilor prezentei legi; [...]

e) se interzice folosirea neologismelor dacă există sinonime de largă răspândire, [...]

f) se evită folosirea [...] a cuvintelor și expresiilor [...] care nu sînt utilizate sau cu sens ambiguu;

g) se evită tautologiile juridice;

h) se utilizează, pe cât este posibil, noțiuni monosemantice, [...]".

Textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis, cu respectarea regulilor gramaticale și de ortografie, întrunind cerințele prevăzute de art.54 din Legea nr.100/2017. Totodată, în prevederile proiectului a fost identificată o formulare ambiguă care admite interpretări abuzive. Mai detaliat la acest aspect ne vom referi la compartimentul III din prezentul raport de expertiză anticorupție.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului reglementează activitatea:

1) procurorului – în ceea ce privește informarea victimei sau părții vătămate despre serviciile de suport de care pot beneficia (asistența medicală, consiliere psihologică, servicii de adăpost, asistență juridică) și condițiile generale de acordare a acestora;

2) organului de urmărire penală – privind întocmirea ordonanței motivate pentru desfășurarea confruntării în lipsa acordului victimei sau părții vătămate, cu invocarea circumstanțelor importante pentru stabilirea adevărului, care nu pot fi soluționate în alt mod;

3) judecătorului:

a) întreprinderea imediată a măsurilor prevăzute la art.278⁶ alin.(1) și (2) din Codul de procedură civilă, în vederea pregătirii pentru examinarea urgentă a cauzei, în cazul în care a primit cererea privind aplicarea măsurilor de protecție sau cererea de prelungire în acest sens;

b) explicarea victimei a modului de accesare a serviciilor destinate victimelor violenței în familie și oferirea informației despre datele de contact ale serviciilor.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -	
<p>La art.II din proiect, art.173 alin.(1) din Codul penal expus în redacție nouă <i>„Hărțuirea sexuală, adică pretinderea prin comportament fizic, verbal sau nonverbal a unui act sexual sau a unei alte acțiuni cu caracter sexual dacă prin aceasta se creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare pentru victimă, săvârșită prin profitarea de starea de dependență a victimei sau prin amenințare, cu condiția că fapta nu întrunește elementele violului sau ale <u>acțiunilor violente cu caracter sexual neconsimțite</u> se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 650 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 180 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani.”</i></p>	
<p>Obiecții: Articolul 54 alin.(1) lit.a) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative stabilește că la elaborarea textului proiectului actului normativ „conținutul proiectului se expune într-un limbaj simplu, clar și concis, pentru a se exclude orice echivoc [...]”.</p> <p>Atât din conținutul Codului penal, cât și din conținutul proiectului nu pot fi deduse care sunt „acțiunile violente cu caracter sexual neconsimțite”. Articolul 172 din Codul penal reglementează infracțiunea „Acțiuni violente cu caracter sexual”, iar în redacția nouă a acestuia în proiect infracțiunea este denumită „Acțiuni cu caracter sexual neconsimțite”. Prin urmare, în prevederea examinată autor a comasat denumirea în vigoare a infracțiunii de la art.172 din Codul penal, cu cea în redacția nouă a aceluiași articol.</p> <p>În vederea excluderii dificultăților la aplicarea în practică a normei analizate, precum și apariției interpretărilor eronate a prevederii, este necesară redactarea acesteia.</p>	
<p>Recomandări: <i>Excluderea din proiect a textului „violente”.</i></p>	
<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive 	<p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul legii pentru modificarea unor acte normative (asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența în familie) a fost elaborat de către Ministerul Justiției, în scopul fortificării drepturilor materiale și procesuale ale victimelor infracțiunilor de violență în familie și a infracțiunilor ce atentează la libertatea și inviolabilitatea sexuală a acestora prin adaptarea cadrului normativ intern la standardele și practicile internaționale.

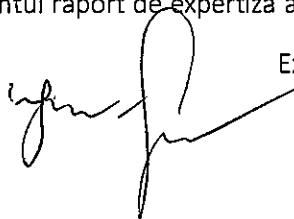
În cadrul procesului de elaborare au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional și proiectul corespunde normelor de tehnică legislativă.

Proiectul corespunde interesului public general, deoarece va contribui la protejarea identității, vieții intime, relațiilor personale, familiale și private, inclusiv a libertății sexuale a tuturor persoanelor de pe teritoriul Republicii Moldova.

Excluderea componentei agravante a infracțiunii de viol „soldat cu alte urmări grave” este nejustificată, motiv pentru care considerăm necesară păstrarea acesteia, prin completarea noii redacții a art.171 alin.(3) din Codul penal în acest sens.

În normele proiectului supus expertizei anticorupție au fost identificată o formulare ambiguă care admite interpretări abuzive. În scopul preîntâmpinării apariției manifestărilor de corupție la aplicarea în practică a prevederilor proiectului, considerăm oportună redactarea acestuia în contextul obiecției și recomandării din prezentul raport de expertiză anticorupție.

07.07.2022

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Vadim Gheorghiță, Inspector principal